

Warszawa, 12-04-2023 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

II.7002.2.2022.JS

Pan

Zbigniew Ziobro

Minister Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze,

uprzejmie informuję, że zapoznałem się ze stanowiskiem Polskiej Federacji Stowarzyszeń Rzecznawców Majątkowych z dnia 16 listopada 2022 roku dotyczącym obliczania stawek biegłych sądowych¹. Przedstawiono w niej problem, jakim jest realny spadek wynagrodzeń biegłych sądowych spowodowany uzależnieniem stawki dla biegłych od kwoty bazowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, której wysokość określa ustawa budżetowa oraz brakiem waloryzacji tej kwoty. Ponadto wskazano, że już obecnie najniższy wymiar godzinowej stawki zbliża się do dopuszczalnych prawem stawek minimalnych, a od lipca 2023 roku będzie niższy od stawki minimalnej wynikającej z rozporządzenia Rady Ministrów. Polska Federacja Stowarzyszeń Rzecznawców Majątkowych podnosiła, że podjęła próby zainteresowania Prezesa Rady Ministrów, Ministerstwa Sprawiedliwości, Pierwszą Prezes Sądu Najwyższego oraz Przewodniczącą Krajowej Rady Sądownictwa powyższymi kwestiami.

Kwestie te zasługują na analizę, ze względu na znaczenie pracy biegłych sądowych dla prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Ustalenie szeregu okoliczności faktycznych w ramach procesu dowodzenia wymaga posiadania wiedzy specjalnej, którą nie dysponują organy procesowe.

¹ <https://pfsrm.pl/aktualnosci/item/717-stawki-bieglych-sadowych-wystapienie-pfsrm-do-premiera-oraz-ministra-sprawiedliwosci>.

Zgodnie z art. 618f § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks postępowania karnego² oraz art. 89 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych³, zarówno w postępowaniu karnym jak i cywilnym, wynagrodzenie biegłych oblicza się według stawki wynagrodzenia za godzinę pracy albo według taryfy zryczałtowanej określonej dla poszczególnych kategorii biegłych ze względu na dziedzinę, w której są oni specjalistami. Podstawę obliczenia stawki wynagrodzenia za godzinę pracy i taryfy zryczałtowanej stanowi ułamek kwoty bazowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, której wysokość określa ustawa budżetowa.

Szczegółowy sposób obliczania stawek biegłych sądowych znajduje się odpowiednio dla postępowania karnego w § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 kwietnia 2013 r. w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu karnym⁴, natomiast dla postępowania cywilnego w § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 kwietnia 2013 r. w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu cywilnym⁵. Brzmienie powyższych przepisów jest analogiczne. Stawka wynagrodzenia biegłych powołanych przez sąd lub organ postępowania przygotowawczego za każdą rozpoczętą godzinę pracy, zwana dalej „stawką”, wynosi – w zależności od stopnia złożoności problemu będącego przedmiotem opinii oraz warunków, w jakich opracowano opinię – od 1,28% do 1,81% kwoty bazowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, której wysokość określa ustawa budżetowa, zwanej dalej „kwotą bazową”.

Słusznie w związku z tym Polska Federacja Stowarzyszeń Rzecznawców Majątkowych zauważyła, że wysokość stawek biegłych sądowych jest wprost uzależniona od „kwoty bazowej” dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe, której wysokość jest określona corocznie w ustawie budżetowej. Jednocześnie zauważyć należy, że ta kwota bazowa na przestrzeni 15 lat wzrosła jedynie o około 1,2%. Zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt. 2 lit. a ustawy budżetowej na rok 2023⁶ ustalono wysokość kwoty bazowej dla osób zajmujących kierownicze stanowiska

² Dz.U. z 2021 r., poz. 534 z późn. zm.

³ Dz.U. z 2005 r. nr 167, poz. 1398 z późn. zm.

⁴ Dz.U. z 2013 r., poz. 508 z późn.zm.

⁵ Dz.U. z 2020 r., poz. 989 z późn. zm.

⁶ Dz.U. z 2023 r., poz. 256.

państwowe na 1789,42 zł. Natomiast, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt. 2 lit. a ustawy budżetowej z 2008 roku kwota bazowa stanowiła 1766,46 zł⁷.

Ponadto art. 44 ustawy z dnia 1 grudnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2023⁸ dodał art. 29p w ustawie z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw⁹ w brzmieniu: „W 2023 r. kwota bazowa dla osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe nie jest waloryzowana.”, tym samym wpływając na wysokość stawek dla biegłych sądowych, a co za tym idzie powodując, że pozostają one niewspółmiernie niskie do nakładu pracy oraz wiedzy, która jest wymagana od biegłego sądowego.

Polska Federacja Stowarzyszeń Rzecznawców Majątkowych porównała stawki godzinowe dla biegłych sądowych z minimalnymi stawkami godzinowymi określonymi w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 września 2022 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2023 r.¹⁰. Podstawowe stawki godzinowe dla biegłego sądowego w 2023 roku (od 1,28% do 1,81% kwoty bazowej) będą zawierać się w przedziale od 22,90 zł do 32,39 zł. Minimalna stawka godzinowa od 1 stycznia 2023 roku będzie wynosi 22,80 zł, zaś od 1 lipca 2023 roku wynosić będzie 23,50 zł. Podkreślić należy, że już teraz stawki godzinowe biegłych sądowych oscylują w okolicach dopuszczalnych prawem stawek minimalnych, a od lipca 2023 roku najniższy wymiar godzinowej stawki biegłego (22,90 zł) będzie niższy od stawki minimalnej wynikającej z rozporządzenia Rady Ministrów (23,50 zł).

Z uwagi na kluczową rolę, jaką odgrywają biegli w postępowaniu sądowym istnieje obawa, że tak niska stawka dla biegłych sądowych wpłynie negatywnie na postępowanie sądowe ze względu na ograniczoną liczbę chętnych osób posiadających doświadczenie zawodowe oraz ugruntowany dorobek, które będą wnioskować o wpis na listę biegłych sądowych.

Należy zgodzić się z tym, że Minister Sprawiedliwości nie jest samodzielnym decydentem w zakresie zapisów ustawy budżetowej. Jednak podzielić należy stanowisko Polskiej Federacji Stowarzyszeń Rzecznawców Majątkowych, że rozwiązaniem, które leży w gestii Ministra Sprawiedliwości jest podwyższenie wysokości liczby procentowej będącej mnożnikiem dla stawek bazowych zawartych odpowiednio

⁷ Dz. U. z 2008 r. nr 19, poz. 117.

⁸ Dz. U. z 2022 r., poz. 2666.

⁹ Dz. U. z 2022 r., poz. 1533.

¹⁰ Dz.U. z 2022 r. poz. 1952.

w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 kwietnia 2013 r. w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu cywilnym oraz w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 kwietnia 2013 r. w sprawie określenia stawek wynagrodzenia biegłych, taryf zryczałtowanych oraz sposobu dokumentowania wydatków niezbędnych dla wydania opinii w postępowaniu karnym.

Podkreślenia wymaga, że podobne rozwiązania dotyczące podwyższenia procentowych mnożników stawek bazowych były już kilkakrotnie wprowadzane. Między innymi w zakresie określania wysokości diety radnego (na poziomie, samorządu gminnego, powiatowego oraz radnych sejmiku województwa) oraz w przypadku wynagrodzeń członków Państwowej Komisji Wyborczej.

Pragnę też przypomnieć, iż wystąpiłem już z podobnym problemem dotyczącym braku waloryzacji stawek dla tłumaczy przysięgłych na wniosek Związku Zawodowego Tłumaczy Przysięgłych w Polsce¹¹. W tym zakresie, jak poinformował Pan Sebastian Kaleta, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości¹², podjęte już zostały prace analityczne i koncepcyjne nad nowelizacją stosownego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości. Wierzę więc, iż postulat analogicznej zmiany rozporządzeń dotyczących biegłych także znajdzie uznanie Pana Ministra.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich¹³, zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o odniesienie się do powyższych uwag oraz o rozważenie podjęcia odpowiednich działań legislacyjnych. Proszę o poinformowanie mnie o zajęтым względem tej materii stanowisku.

Z wyrazami szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

¹¹ Wystąpienie z dnia 24 listopada 2022 r., sygn. VII.510.76.2022.PKR.

¹² Pismo z dnia 23 grudnia 2022 r., sygn. DZP-V.670.65.2022.

¹³ Dz. U. z 2020 r., poz. 627 ze zm.